

Nr. 5 Huibregtsen vs. de Volkskrant

Rechtbank Amsterdam 28 oktober 1998

Arrondissementsrechtbank te Amsterdam, eerste meervoudige kamer.
Vonnis in de zaak met H 98.1065 van:

Ir Frederik Wouter **Huibregtsen**, wonende te Bussum, eiser bij twee dagvaarding van 23 maart 1998,
procureur mr H.J.M. Boukema,

tegen

1 de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid **De Volkskrant** B.V., gevestigd te Amsterdam,
2 Hans **van Wissen**, wonende te Amsterdam, gedaagden,
procureur mr W.C. van Manen,
Pieter Izak **Broertjes**, wonende te Maarssen, gevoegde partij aan de zijde van gedaagden, vonnis van 1 juli 1998,
procureur mr W.C. van Manen.

Partijen worden hierna genoemd respectievelijk Huibregtsen, De Volkskrant, van Wissen, Broertjes en gedaagden tezamen als De Volkskrant c.s. Indien het dagblad de Volkskrant wordt bedoeld wordt dit aangeduid als de Volkskrant.

Verloop van de procedure

De rechtbank is uitgegaan van de volgende processtukken en/of proceshandelingen:

- twee dagvaarding van 20 maart,
- conclusie van eis, met bewijsstukken,
- conclusie in incident tot voeging,
- conclusie van antwoord vonnis in incident tot voeging,
- vonnis in incident van 1 juli 1998,
- conclusie van antwoord, met bewijsstukken,
- akte, houdende producties, aan de zijde van gedaagde,

Beide partijen hebben stukken overlegd ter verkrijging van vonnis.

Gronden van de beslissing

1 Als enerzijds gesteld en anderzijds erkend dan wel niet (voldoende) weersproken, alsmede op grond van overgelegde en in zoverre niet betwiste bewijsstukken staat in dit geding het volgende tussen partijen vast.

a Huibregtsen is in 1990 voorzitter geworden van het Nederlands Olympisch Comité (NOC). In 1994 is NOC gefuseerd met de Nederlandse Sportfederatie (NSF) tot NOC*NSF. Sedertdien is Huibregtsen voorzitter van NOC*NSF.

b Van Wissen is gedurende een groot aantal jaren werkzaam als (sport)journalist bij De Volkskrant, uitgever van het landelijk dagblad de Volkskrant. Broertjes is hoofdredacteur van dat dagblad.

In 1991 hebben Van Wissen en Huibregtsen elkaar leren kennen toen Van Wissen Huibregtsen een nadien in de De Volkskrant gepubliceerd interview afnam.

In de jaren daarna hebben Van Wissen en Huibregtsen elkaar nog een aantal malen ontmoet en gesproken bij verschillende gelegenheden. Tot publicaties van Van Wissen over Huibregtsen hebben die ontmoetingen niet geleid.

c In het najaar van 1997 heeft J.A. Samaranch, hierna Samaranch, voorzitter van het Internationaal Olympisch Comité, hierna IOC, te kennen gegeven een tweede IOC-lid voor Nederland te willen benoemen. Nadat A. Schenk bekend had gemaakt zich voor dat lidmaatschap kandidaat te stellen heeft ook Huibregtsen zijn kandidatuur daarvoor publiek gemaakt. Huibregtsen heeft vervolgens de steun verworven van 29 van de 32 in het NOC*NSF vertegenwoordigde bonden.

Naast Schenk en Huibregtsen hebben zich in de periode daarna nog verschillende andere personen voor die functie kandidaat gesteld.

d Op 6 februari 1998 vernam Huibregtsen dat Z.K.H. de Prins van Oranje, hierna de kroonprins, tot lid van het IOC was benoemd. Huibregtsen was op dat moment onderweg naar Nagano, Japan, om de Olympische winterspelen bij te wonen.

e In het weekeinde van 7 en 8 februari 1998 heeft Van Wissen meerdere malen geprobeerd vanuit Nederland telefonisch contact met Huibregtsen in Nagano te krijgen.

Op maandag 9 februari 1998, namiddag in Nagano, vroeg in de ochtend in Nederland, heeft Huibregtsen met zijn draagbare telefoon Van Wissen teruggebeld.

Van Wissen heeft Huibregtsen om zijn commentaar op de benoeming van de kroonprins gevraagd.

Van Wissen heeft van dat gesprek met Huibregtsen aantekeningen gemaakt op de achterkant van twee bankafschriften.

Op 10 februari 1998 publiceerden De Volkskrant c.s. op de voorpagina van de Volkskrant een artikel van de hand van Van Wissen over de reactie van Huibregtsen op de benoeming van de kroonprins tot lid van het IOC. Voor de thans gevraagde beslissing zijn blijkens de ter terechtzitting door Huibregtsen gegeven toelichting de volgende passages van belang:

- Een vet en groot gedrukte gedeelte:

Voorzitter NOCNSF: kroonprins is judas

- De twee openingszinnen, vet gedrukt, luidende:

'In vier maanden hebben zich zeven Judassen opgeworpen, en de laatste maakt het 't bontst. Die laatste 'judas' is kroonprins Willem-Alexander.'

- Twee zinnen in de tweede kolom van het artikel, luidende:

De kroon is volgens Huibregtsen behalve een 'judas' 'aantoonbaar een saboteur'. Het meest bedroevend vindt hij 'de lafheid' van Willem Alexander.

2 Huibregtsen vordert verklaring voor recht dat de publicatie over hem, geschreven door Van Wissen, en gepubliceerd door De Volkskrant c.s. op de voorpagina van haar editie van de Volkskrant van 10 februari 1998, respectievelijk de weigering het artikel recht te zetten, jegens hem onrechtmatig is.

3 De Volkskrant c.s. bestrijden deze vordering.

4 Voorop wordt gesteld dat De Volkskrant c.s. niet hebben betwist dat de publicatie van het artikel schadelijk is geweest voor Huibregtsen, in het bijzonder is niet betwist dat Huibregtsen door de aard van die publicatie in zijn eer en goede naam is aangetast.

5 Indien echter komt vast te staan dat het artikel van Van Wissen over de reactie van Huibregtsen op de benoeming van de kroonprins een correcte weergave is van hetgeen Huibregtsen op 9 februari 1998 in het door hem met Van Wissen gevoerde telefoongesprek heeft verklaard, is de publicatie van de inhoud van dat gesprek niet onrechtmatig jegens Huibregtsen. Schade die hij daardoor heeft geleden is dan een gevolg van zijn eigen openhartigheid in een gesprek met een journalist. Huibregtsen wist immers toen hij met Van Wissen sprak dat deze als journalist werkzaam is. Huibregtsen had reeds aan een andere journalist zijn visie op het gebeurde rondom de benoeming van de kroonprins gegeven en hij wist, althans had kunnen weten dat er journalistieke belangstelling was voor zijn reactie op die verrassende benoeming. Van Huibregtsen mag uit hoofde van zijn publieke functie gedurende vele jaren in de sportwereld worden verwacht dat hij er op bedacht is dat zijn woorden in de publiciteit kunnen komen, zodat hij bij het doen van uitspraken daarmee rekening behoort te houden.

Dat hij in het verleden met Van Wissen gesprekken heeft gevoerd over sport zonder dat Van Wissen daarover publiceerde betekent niet dat het Van Wissen niet meer vrij stond tot publicatie van mededelingen van Huibregtsen over te gaan zonder diens voorafgaande toestemming.

Door Huibregtsen is niet betwist dat Van Wissen hem bij aanvang van het gesprek heeft meegedeeld dat hij zijn (Huibregtsen's) commentaar op de benoeming van de kroonprins wilde hebben. Niet is gesteld of gebleken dat Huibregtsen aan Van Wissen heeft gevraagd het gesprek als vertrouwelijk te behandelen.

Van misleiding door Van Wissen als gesteld door Huibregtsen is daarom geen sprake.

6 Indien komt vast te staan dat het artikel een juiste weergave is van hetgeen Huibregtsen in het telefoongesprek tegen Van Wissen heeft gezegd is de publicatie van het artikel evenmin onrechtmatig omdat Van Wissen voorafgaand aan die publicatie de inhoud niet meer aan Huibregtsen ter verificatie heeft voorgelegd. Huibregtsen heeft geen voorbehoud van verificatie gemaakt en verificatie zou in dat geval De Volkskrant c.s. niet tot wijziging van het artikel hebben verplicht.

Een verplichting om elk bericht voor publicatie aan degene aan wie de inhoud ervan wordt ontleend ter verificatie voor te leggen vindt geen grondslag in het recht.

7 Indien echter niet komt vast te staan dat het gewraakte artikel een juiste weergave is van hetgeen Huibregtsen in dat telefoongesprek met Van Wissen heeft meegedeeld is die publicatie in beginsel onrechtmatig gezien de schadelijke gevolgen daarvan voor de eer en goede naam van Huibregtsen.

Het grondrecht van vrijheid van meningsuiting omvat niet de bevoegdheid in strijd met de waarheid te publiceren dat iemand tegenover de schrijver van het artikel bepaalde, zowel naar inhoud als toon, vergaande uitspraken heeft gedaan, indien de betrokkene van die onwaarheid schade ondervindt.

8 Nu vaststaat dat De Volkskrant c.s. de inhoud van het artikel niet ter verificatie aan Huibregtsen hebben voorgelegd en Huibregtsen de juistheid daarvan betwist dragen De Volkskrant c.s. in beginsel de bewijslast

van de correcte weergave van de passages waarvan Huibregtsen heeft ontkend dat ze uit zijn mond zijn gekomen in het telefoongesprek.

9 Bij de beoordeling van die passages stelt de rechtbank voorop dat Huibregtsen de authenticiteit van de door De Volkskrant c.s. in geding gebrachte aantekeningen die Van Wissen tijdens het telefoongesprek met Huibregtsen op de achterkant van bankafschriften heeft gemaakt niet heeft betwist. Evenmin heeft Huibregtsen de juistheid van die aantekeningen voldoende bestreden. De rechtbank zal die aantekeningen derhalve betrekken bij haar oordeel over de vraag of Van Wissen in het door De Volkskrant c.s. gepubliceerde artikel een correcte weergave van de woorden van Huibregtsen heeft gegeven. Die aantekeningen zijn fragmentarisch en Van Wissen heeft erkend dat hij voor de citaten deels uit zijn geheugen heeft geput en vanwege de leesbaarheid zelf enige invulling aan de mededelingen van Huibregtsen heeft gegeven.

10 Met Huibregtsen is de rechtbank van oordeel dat een uitspraak van hem slechts door het plaatsen van aanhalingstekens als een citaat kan worden aangegeven als het gaat om een letterlijke weergave van hetgeen hij tegen Van Wissen heeft gezegd. Door te citeren wordt immers iedere mogelijke nuancing van hetgeen volgens de publicatie door Huibregtsen is gezegd uitgesloten en krijgt de betreffende passage een authentiek karakter. Juist in een geval als het onderhavige, waarin degene die publiceert zich ervan bewust is, of in ieder geval bewust moet zijn, dat hetgeen als woorden van iemand wordt weergegeven beschadigend zal of kan zijn, hetzij voor de persoon wiens woorden men citeert, hetzij voor de persoon of personen over wier gedragingen wordt gesproken, komt aan de schrijver niet de vrijheid toe om redenen van leesbaarheid of om andere redenen in een als citaat aangegeven gedeelte van de publicatie iets op te nemen wat niet letterlijk door de persoon wiens woorden worden aangehaald is gezegd.

11

a Door Huibregtsen is niet betwist dat het citaat waarmee het artikel opent: *'In vier maanden hebben zich zeven judassen opgeworpen, en de laatste maakt het 't bonst.'* een correcte weergave is van hetgeen hij tegen Van Wissen heeft gezegd.

De tweede zin van de opening van het artikel is geen citaat en moet daarom worden opgevat als een weergave van hetgeen Van Wissen als bedoeling van Huibregtsen, met de woorden 'de laatste' in de context van het gehele gesprek heeft begrepen.

Volgens Huibregtsen heeft hij met *'en de laatste maakt het 't bonst'* niet het oog gehad op de kroonprins, maar heeft hij daarmee Samaranch bedoeld. Huibregtsen heeft echter niet gesteld dat hij tegen Van Wissen heeft gezegd dat hij met *'de laatste'* Samaranch bedoelde. In de aantekeningen van Van Wissen, waarin een groot aantal namen staat, komt de naam Samaranch ook niet voor.

Dit in aanmerking nemend is de rechtbank van oordeel dat Van Wissen naast het juiste citaat in de openingszin heeft kunnen en mogen begrijpen dat Huibregtsen met de woorden *'de laatste'* de kroonprins bedoelde. Voorzover dit achteraf op een vergissing van Van Wissen berust ligt de oorzaak daarvan bij Huibregtsen zelf, die in dat geval onvoldoende duidelijk heeft gemaakt dat hij niet het oog had op de kroonprins - wiens onverwachte benoeming het centrale thema van het telefoongesprek was - maar dat hij daarmee Samaranch bedoelde.

In dit licht is ook het gedeelte van de kop van het artikel, luidende: *Voorzitter NOCNSF: kroonprins is judas* niet verwijtbaar onjuist, nu het hier niet gaat om een citaat, maar om een pakkende samenvatting van de strekking van hetgeen Huibregtsen volgens Van Wissen heeft verklaard, hetgeen hij als hiervoor overwogen aldus heeft kunnen en mogen begrijpen als de bedoeling van Huibregtsen.

b Uit de aantekeningen van Van Wissen blijkt, niet dat Huibregtsen heeft gezegd dat de kroonprins *'aantoonbaar een saboteur'* is.

Ter terechtzitting heeft Huibregtsen erkend dat hij over Wim Cornelis tegen Van Wissen heeft gezegd dat deze de democratische procedures saboteerde.

De aantekeningen van Van Wissen op dit punt luiden:

Wim Cornelis - saboteerde democr. proc. nu hij ook.

Volgens de desgevraagd door De Volkskrant c.s. ter zitting gegeven uitleg bij dit deel van de aantekeningen is met de woorden 'nu hij ook' door Huibregtsen bedoeld aan te geven dat ook de kroonprins het democratisch proces saboteerde. Deze uitleg komt er op neer dat Huibregtsen niet met zoveel woorden heeft gezegd dat de kroonprins *'aantoonbaar een saboteur'* is.

Dat Huibregtsen heeft gezegd dat de kroonprins *'aantoonbaar een saboteur'* is kan derhalve op grond van de verslaglegging door Van Wissen en de ter terechtzitting gegeven uitleg niet worden vastgesteld. Weliswaar hebben De Volkskrant c.s. aan het einde van de behandeling ter terechtzitting nog aangeboden door het horen van Van Wissen als getuige te bewijzen dat Huibregtsen de gewraakte woorden wel heeft gesproken, maar dit aanbod valt niet te rijmen met de eerder door Van Wissen zelf gegeven toelichting op zijn aantekeningen als hiervoor

weergegeven - waarvan zij bij dat bewijsaanbod niet zijn teruggekomen - zodat dit bewijsaanbod als niet meer terzake dienend moet worden gepasseerd. De rechtbank houdt het er daarom voor dat Huibregtsen deze woorden niet heeft gebruikt en dat Van Wissen - zoals het heet onder 15 van de conclusie van antwoord - zijn notities op de gebruikelijke wijze uitwerkte voor publicatie, waarbij hij lacunes aanvulde en vanwege de leesbaarheid spreektaal en volgorde waar nodig aanpaste. Het citaat is derhalve niet correct en De Volkskrant c.s. hebben onrechtmatig jegens Huibregtsen gehandeld door deze woorden als citaat van Huibregtsen in het artikel op te nemen.

c Huibregtsen heeft ook ontkend dat hij het woord *lafheid*, dat als een citaat van hem in het artikel is opgenomen, heeft gebruikt. In de aantekeningen van Van Wissen staat:

Ik moet hem met jas erbij slepen, afspraak laf ja.

Uit deze aantekeningen blijkt niet dat Huibregtsen het woord *lafheid* heeft gebruikt. Ter terechtzitting heeft Huibregtsen verklaard dat Van Wissen zelf in het telefoongesprek het woord *laf* heeft gebruikt en dat hij niet uitsluit dat hij daarop heeft gereageerd met een mompelend ja ja of ja, danwel een vergelijkbare reactie. Dit sluit aan bij hetgeen namens De Volkskrant c.s. bij pleidooi hierover is verklaard, namelijk dat Huibregtsen op van Wissen's vraag of hij het feit dat kroonprins hem ontliet *laf* vond antwoordde *'laf, ja'*

Daarmee staat in ieder geval vast dat Huibregtsen niet het geciteerde woord *'lafheid'* heeft gebruikt en dat hij niet het initiatief heeft genomen tot deze kwalificatie van enige gedraging van de kroonprins. De toon van dit deel van het bericht is immers, zoals nu is gebleken, gezet door Van Wissen. In het licht van hetgeen hiervoor dienaangaande reeds is overwogen stond het De Volkskrant c.s. niet vrij om Huibregtsen als citaat een zeer negatieve uitlating over de kroonprins in de mond te leggen, die Huibregtsen in werkelijkheid niet, althans niet letterlijk, heeft gedaan. Nu vaststaat dat Huibregtsen het woord *'lafheid'*, niet zelf gebruikt heeft, hebben de Volkskrant c.s. jegens hem ook onrechtmatig gehandeld door dat woord als een citaat van hem in het artikel op te nemen.

12 Met het bovenstaande staat de onzorgvuldigheid van het handelen van De Volkskrant c.s. derhalve vast en kan voor recht worden verklaard dat de publicatie over Huibregtsen, geschreven door Van Wissen en gepubliceerd door De Volkskrant c.s. op de voorpagina van de editie van de De Volkskrant van 10 februari 1998 onrechtmatig is.

13 De weigering van De Volkskrant c.s. om het artikel te rectificeren kan niet leiden tot de door Huibregtsen gevorderde verklaring voor recht, omdat hij dit verwijt onvoldoende feitelijk heeft onderbouwd. Met name is daarvoor onvoldoende zijn stelling dat De Volkskrant c.s. geweigerd hebben *'het gewraakte artikel recht te zetten'*.

14 Als grotendeels in het ongelijk gestelde partij dienen De Volkskrant c.s. de kosten van dit geding te dragen.

Beslissing

De rechtbank,

-verklaart voor recht dat de publicatie over Huibregtsen, geschreven door Van Wissen en gepubliceerd door De Volkskrant op de voorpagina van de editie van de Volkskrant van 10 februari 1998, jegens Huibregtsen onrechtmatig is;

-veroordeelt De Volkskrant c.s. in de proceskosten, die van het voegingsincident daarin begrepen, tot aan deze uitspraak aan de zijde van Huibregtsen begroot op f 3.949,05;

-verklaart de proceskostenveroordeling uitvoerbaar bij voorraad;

-wijst af het meer of anders gevorderde.

Gewezen door mr J.A.J. Peeters, voorzitter, mrs A.L. Smit en J.R. Branbergen, leden van genoemde kamer en uitgesproken ter openbare terechtzitting van 28 oktober 1998 in tegenwoordigheid van de griffier.

Noot

Gerard Schuijt

1. De zaak-Huibregtsen heeft tijdens de Olympische Winterspelen van 1998 veel stof doen opwaaien. Hij werd gebeld door de journalist Hans van Wissen van De Volkskrant met het verzoek om commentaar op de benoeming van de kroonprins tot lid van het Internationaal Olympisch Comité. De Volkskrant wilde het commentaar van juist Huibregtsen, omdat hij voorzitter

was van het Nederlands Olympisch Comité (NOC/NSF) en bovendien zelf aasde op de functie in het IOC. De Volkskrant kon Huibregtsen niet direct bereiken, maar hij belde terug. Van dat gesprek is in de Volkskrant verslag gedaan en dat veroorzaakte de opschudding. Volgens de krant had hij gezegd dat de kroonprins een judas en aantoonbaar een saboteur was en had hij hem van lafheid beticht door zijn benoeming tot lid van het IOC te accepteren. Huibregtsen spant een civiele procedure tegen de Volkskrant aan met bovenvermeld vonnis als resultaat. Deze zaak gaat over een conflict waarover in de jurisprudentie weinig precedentes bestaan. Hier zegt een geïnterviewd persoon zélf schade te hebben ondervonden doordat hij niet juist is geciteerd. Meestal is het geschil dat een derde stelt beledigd te zijn door de uitlatingen van een geïnterviewd persoon en dat de laatste ontkent gezegd te hebben wat er in de krant staat. De zaak is ook vooral interessant omdat nogal verschillende aspecten van het verkeer tussen de media en publieke persoonlijkheden aan de orde komen:

a. Huibregtsen ontkent gezegd te hebben wat de krant heeft afgedrukt en stelt daardoor schade te hebben geleden.

b. Huibregtsen vindt dat hij is misleid door de journalist. Hij was in de veronderstelling tegen een vriend te spreken en niet tegen een journalist.

c. Huibregtsen stelt dat de journalist de tekst van zijn artikel vóór publicatie aan hem ter fiatting had moeten voorleggen.

d. Huibregtsen acht het onrechtmatig dat De Volkskrant geweigerd heeft het gewraakte artikel recht te zetten.

e. De rechter legt de bewijslast bij de journalist. Hij moet bewijzen dat Huibregtsen gezegd heeft, wat hij in de krant heeft gezet. Daarbij mag hij evenwel de door hem in het geding gebrachte aantekeningen van het gesprek, gemaakt op de achterkant van bankafschriften, betrekken. Huibregtsen heeft de authenticiteit en juistheid ervan niet betwist.

2. De rechtbank stelt Huibregtsen op drie van de vier punten in het ongelijk, de punten (b), (c) en (d), en stelt hem op punt (a) slechts gedeeltelijk in het gelijk. Voorwaar geen slechte score voor De Volkskrant en de kostenveroordeling van de Volkskrant als 'grotendeels in het ongelijk gestelde partij' kan ik daarmee dan ook niet rijmen. Maar ook De Volkskrant zelf, de Nederlandse Vereniging van Journalisten en andere publicisten liepen tegen het vonnis te hoop, omdat er gevaar zou dreigen voor de persvrijheid. Een journalist zou voortaan geen interviews en/of commentaren meer kunnen publiceren zonder de gesprekken op tape te hebben vastgelegd. Men wil de vrijheid voorbehouden dat tussen aanhalingstekens geplaatste zinnen en woorden niet per se letterlijk de uitgesproken zinnen en woorden hoeven weer te geven, maar ook 'geredigeerde' uitspraken kunnen zijn. Kennelijk was ook voor deze commentatoren De Volkskrant de grootste verliezer, wat bij nadere analyse niet het geval blijkt te zijn.

3. Ik ga de verschillende aspecten na.

Ad a. Het punt waarop Huibregtsen gedeeltelijk gelijk krijgt en de krant dus gedeeltelijk in het ongelijk wordt gesteld, is gebaseerd op *feitelijke* vaststellingen van de rechtbank. De feitelijke vaststelling betreft de conclusie dat de krant de woorden 'aantoonbaar een saboteur' en 'lafheid' tussen aanhalingstekens heeft gezet en niet hard kan maken, ook niet met de tot bewijsmateriaal toegelaten achterkanten van de bankafschriften van de journalist, dat Huibregtsen deze woorden in de mond heeft genomen. Het woord 'judas' heeft de krant daarentegen wel tussen aanhalingstekens mogen zetten en voorzover Huibregtsen daarmee niet de kroonprins maar een ander heeft bedoeld, heeft hij dat onvoldoende aan de journalist duidelijk gemaakt. Op dat punt is de tekst in de krant niet verwijtbaar onjuist. De journalist heeft kunnen en mogen begrijpen dat Huibregtsen de kroonprins een judas vond. Of op deze feitelijke vaststellingen in hoger beroep wat valt af te dingen, kan ik niet beoordelen.

De *waardering* van de vastgestelde feiten door de rechtbank is,

dat de ten onrechte tussen aanhalingstekens geplaatste woorden Huibregtsen schade hebben berokkend, waardoor de publicatie in De Volkskrant onrechtmatig is. Over de hoogte van de schade laat de rechtbank zich niet uit, omdat slechts een verklaring voor recht werd gevraagd. Als Huibregtsen deze verklaring voor recht wil gebruiken om een actie tot schadevergoeding tegen De Volkskrant in te stellen zal de hoogte van de schade naar mijn mening toch berekend moeten worden aan de hand van de omstandigheid dat het citaat 'judas' niet onzorgvuldig bevonden wordt en dat bij de twee andere citaten De Volkskrant er wat de strekking ervan betreft niet ver naast zat. Dat zal nog een hele klus worden. De beruchte televisie-uitzending van de VARA over de EXOTA-flessen was op 8 januari 1971. Die uitzending was ook *gedeeltelijk* onrechtmatig bevonden en *gedeeltelijk* niet. Op 26 juni 1998 werd ten langen leste definitief beslist over de hoogte van de schadevergoeding! (HR 26 juni 1998, *Mediaforum* 1998-7/8, nr. 36 met nt. T. Deurvorst).

De principiële kant van dit punt betreft de vraag of de journalistieke vrijheid zal worden aangetast, indien wat tussen aanhalingstekens wordt geplaatst ook letterlijk door de geciteerde persoon gezegd moet zijn. De journalist wordt daardoor immers beperkt in zijn mogelijkheden spreektaal tot schrijf- en krantentaal te verfraaien en een lang betoog tot enkele korte zinnen te comprimeren met behoud van het gebruik van de directe rede. De rechtbank pakt de krant hier streng aan. Mij is één eerdere rechterlijk uitspraak bekend die even streng is. Volgens Pres. Rb. Utrecht 3 mei 1979, *NJ* 1980, 53, geeft het gebruik van aanhalingstekens aan, dat de verklaring letterlijk zoals deze is afgedrukt door de informant aan de journalist is gegeven. Eisers – in dit geval de door de geïnterviewde persoon beledigde partij; zeg in bovengenoemd geval: de kroonprins – mogen er in beginsel van uitgaan dat het de letterlijke weergave van de door gedaagde gebruikte woorden is, tenzij gedaagde in een ingezonden mededeling publiceert dat hem ten onrechte woorden in de mond zijn gelegd. Bij Pres. Rb. 's-Gravenhage 15 september 1993, *Rechtspraak Rassendiscriminatie*, nr. 331, slaagde Janmaat er niet in aan te tonen dat hij zich niet had uitgelaten zoals in de krant werd weergegeven en werd hij eraan gehouden. De President is wat coulanter als het gaat om de letterlijke weergave, ook al werden aanhalingstekens gebruikt. Hij overweegt: 'Daargelaten de vraag of de in het artikel gebruikte bewoordingen exact dezelfde zijn als de door Janmaat gebezigde, blijkt uit hetgeen hij overigens heeft verklaard, dat hij zich wel degelijk in de in het artikel genoemde zin heeft uitgelaten'.

Wie door een krant wordt geïnterviewd of om commentaar wordt gevraagd, ziet zijn woorden zelden correct weergegeven, zelfs niet als die tussen aanhalingstekens staan. Mij is het zelfs overkomen dat ik voor de bekende rubriek in De Volkskrant met dagelijkse commentaartjes van deze en gene over een actueel item gevraagd werd mijn mening over iets te geven. Ik zei de journalist dat ik er over na wilde denken en mijn commentaartje op de fax zou zetten. Zelfs dat gefaxte stukje moest de journalist zo nodig wijzigen, terwijl het toch echt geen studeerkamertaal was wat ik geproduceerd had. Meestal vloeit er geen bloed uit en als je er op wordt aangesproken, dan zeg je dat de journalist je woorden *natuurlijk* niet goed heeft weergegeven en je wederpartij of je collega gelooft dat *onmiddellijk*. Maar die ene keer dat er wél bloed uit vloeit, dat wil in juridische zin zeggen als het onjuist citeren aan de geïnterviewde (of iemand anders) schade kan berokkenen, dan rust er op de journalist mijns inziens een zware verantwoordelijkheid. Dat was nu precies het geval met het *voorpaginanieuws* over Huibregtsen. Ik weet niet wat er ter redactie gebeurd is. Ik weet slechts wat er had moeten gebeuren. De bewuste journalist had ter redactie wel tien keer aan de tand gevoeld moeten zijn vóórdat tot publicatie in deze vorm werd besloten. *'Heeft hij dat gezegd? Heeft hij het zo gezegd? Laat zien die bankafschriften. Ik zie het niet staan! Kunnen we het dan hard*

maken?’ Het materiële resultaat had journalistiek hetzelfde kunnen zijn: ‘Op mijn vraag of hij dat laf vond, antwoordde Huibregtsen bevestigend’. Ten opzichte van Huibregtsen zou echter duidelijk zijn gemaakt, dat de journalist het woord ‘laf’ het eerst gebruikt had. Dat maakt wel verschil! Ongeveer hetzelfde kan worden opgemerkt met betrekking tot het gebruik van de woorden ‘aantoonbaar een saboteur’. Ik zie niet in dat het een aanslag op de vrije journalistiek zou kunnen zijn de eis te stellen, dat wat tussen aanhalingstekens staat ook gezegd moet zijn en dat het - vgl. het hierboven genoemde vonnis van Pres. Rb. ‘s-Gravenhage - op zijn minst de strekking goed moet weergeven. (Vgl. ook het commentaar van de journalist John Jansen van Galen in *Het Parool* van 3 november 1998, die als gunstige uitzondering juist niet moord en brand schreeuwde, maar de journalistiek tot zelfkritiek opriep). Nogmaals, het luistert alleen heel nauw als er echt bloed uit vloeit, maar een journalist behoort te weten wanneer dat het geval is.

Ad b. De stelling van Huibregtsen dat hij niet wist dat hij met *de journalist* Van Wissen sprak, wuift de rechtbank weg. Uit hoofde van zijn publieke functie moest hij er op bedacht zijn dat zijn woorden in de publiciteit konden komen (rechtsoverweging 5). De rechtbank vindt het niet eens nodig daar nog eens te vermelden dat Huibregtsen zélf de journalist heeft teruggebeld. De Rechtbank stelt vast dat er aan de kant van de journalist van misleiding geen sprake was. Kort gezegd: als Huibregtsen inderdaad off the record of onder valse voorwendselen was benaderd had hij een zaak, maar nu niet. Voor enige jurisprudentie over de onrechtmatigheid van het onder valse voorwendselen iemand voor een interview e.d. strikken, zie *Onrechtmatige Daad VII*, aant. 84. Zie daar in het bijzonder echter ook Pres. Rb. Amsterdam 23 februari 1988, *KG* 1988, 148. De cabaretier Herman Finckers had vijf tot vijftien minuten een journalist van Privé aan de lijn gehad en hij had in die tijd steeds maar weer proberen te zeggen, waarom hij niet tot een interview bereid was. Maar hij had daarmee wel de bouwstenen voor een artikel aangedragen! Privé handelde niet onrechtmatig door dat ‘interview’ te publiceren. De Pres. Rb. Haarlem 20 februari 1997, *KG* 1997, 117 overwoog ten aanzien van een lid van de Tweede Kamer: ‘Als geoefend parlementariër moet eiser ervan op de hoogte zijn geweest dat hij door journalisten zou worden geciteerd’.

Ad c. Huibregtsen wordt in het ongelijk gesteld op het punt, dat de journalist de tekst van het artikel vóór publicatie aan Huibregtsen had moeten laten lezen. Een dergelijke verplichting vindt volgens de rechtbank geen grondslag in het recht. In het hierboven genoemde vonnis van Pres. Rb. Haarlem 20 februari 1997, *KG* 1997, 117 wordt overwogen: inzage van de politicus vooraf is niet bedongen en evenmin door gedaagde toegezegd. In het algemeen bestaat geen recht op inzage vooraf, *tenzij dit is afgesproken* (cursivering GS).

Ad d. Dat de weigering tot rectificatie onrechtmatig was, is door Huibregtsen volgens de rechtbank onvoldoende onderbouwd (rechtsoverweging 13).

Ad e. Dat de bewijslast in dit specifieke geval op de journalist werd gelegd, valt te begrijpen. Met niet geautoriseerde interviews staat meestal het ‘ja’ van de een tegenover het ‘nee’ van de ander. De geïnterviewde is meestal niet in staat te bewijzen dat hij iets niet of niet precies zo gezegd heeft. De interviewer die geen bandapparaat heeft gebruikt, heeft meestal niet meer dan enkele snelle aantekeningen. Dat hij daarmee dan maar op de proppen moet komen, is billijk tegenover de geïnterviewde, die met lege handen staat. Het is echter volstrekt onjuist uit dit vonnis af te leiden dat de journalist voortaan gedwongen is om alles te tapen. De rechtbank zegt juist het tegendeel: ook aantekeningen, zelfs die op de achterkant van een bankafschrift, worden als bewijsmateriaal geaccepteerd. Voor het overige: een journalist hoeft niet per se aanhalingstekens te gebruiken. De indirecte rede hoeft niet per se afbreuk te doen aan de schrijfstijl.

4. Ten tijde van de publicatie in *De Volkskrant* en ook nu weer na openbaarmaking van het vonnis, wordt er vaak gesuggereerd dat de krant de geïnterviewde tegen zichzelf had moeten beschermen (o.m. Schalken in *NJB* 1998-42, p. 1917). Huibregtsen zelf kon dat uiteraard niet bij de rechtbank als verwijt tegen *De Volkskrant* aanvoeren, want dan zou hij impliciet hebben toegegeven gezegd te hebben wat de krant schreef. Het standpunt dat journalisten kennelijk geëmotioneerde uitspraken van geïnterviewde personen niet direct op de pers moeten leggen, is enkele jaren geleden verwoord door de toen kersverse president van de Amsterdamse rechtbank mr. R.C. Gisolf in zijn rede voor de Nederlandse Dagbladpers. Dat wil niet zeggen, zoals de schrijver van het hoofdartikel in *NRC Handelsblad* van 28 oktober ons wil doen geloven, dat alle rechters aan de Amsterdamse rechtbank nu aan de leiband van deze president lopen in het beknotten van de media. Rechters zijn onafhankelijk, ook van hun president! Gisolf gebruikte in zijn rede het voorbeeld van de beroepsvoetballer die door de trainer wordt vervangen en zijn boosheid daarover desgevraagd aan een journalist uit en vervolgens wordt ontslagen! Anders dan Gisolf vind ik, dat dan niet de journalist de schuldige is, maar de werkgever die bij het ontslag geen rekening houdt met de emoties! Personen, die bekleed zijn met bepaalde maatschappelijke verantwoordelijkheden – daartoe reken ik ook beroepsvoetballers en een voorzitter van NOC/NSF – behoren vanwege die positie in de samenleving te weten dat zij, als zij tegen journalisten spreken, *in het openbaar* spreken en dat hun uitlatingen terecht of ten onrechte bekritiseerd kunnen worden (vgl. HR 12 juni 1992, *NJ* 1992, 554). De media horen daarover te berichten. Als men de bal bij de journalist legt, draagt men hem in wezen op te censureren. Men zadelt hem dan op met het probleem wanneer wel en wanneer niet dergelijke verantwoordelijke personen tegen zichzelf te beschermen. Als hij het wél doet, laat hij de samenleving onwetend van uitlatingen die wellicht zeer relevant zijn. Bijvoorbeeld voor de vraag of de trainer (van de beroepsvoetballer) competent is of voor de vraag of de voorzitter (van een belangrijke organisatie) geschikt is voor zijn functie. Ik denk niet dat het in een democratische samenleving een goede zaak is, journalisten te belasten met het tegen zichzelf in bescherming nemen van verantwoordelijke personen. Laat de boodschapper de boodschapper blijven en hang niet hem op, maar degene wiens boodschap hij brengt.